

МЕНЕДЖМЕНТ ВИЩОГО РІВНЯ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ

Салтан М.П., аспірант

Вінницький державний аграрний університет

Розглядаються сучасні проблеми управління в сільських місцевостях. Розроблено пропозиції щодо впровадження вищого менеджменту в сільській місцевості для забезпечення розвитку українського села.

В економіці України агропромисловий комплекс посідає надзвичайно важливе місце – забезпечує понад 23% загальної суми національного доходу країни. Рівень виробництва сільськогосподарської продукції визначає темпи розвитку економіки країни в цілому. Понад 63% валової продукції сільського господарства надходить на промислову переробку, яку здійснюють близько 30 галузей легкої та харчової промисловості. Але середовище, в якому функціонує економіка України, на сучасному етапі характеризується високим рівнем нестабільності, що обумовлюється наявністю різноманітних проблем як у самій економіці, так і в політичній організації країни.

В умовах становлення нової економічної системи на селі, значного вивільнення робочої сили виникає гостра потреба в об'єктивному вивченні ефективності і раціоналізації зайнятості, засобів стимулювання та мотивації трудової діяльності, плануванні потреб і розвитку трудових ресурсів підприємств агропромислового комплексу.

Управління сільським господарством є предметом дослідження багатьох вчених, зокрема Саблук П.Т., Гуткевич С.А., Кісельов А.П., однак ця діяльність дуже динамічна і потребує постійної уваги науковців.

Метою статті є дослідження проблем розвитку сільської місцевості, управління сільськогосподарським підприємством, розробка рекомендацій по вирішенню нагальних проблем сьогодення на селі.

Успіхи чи невдачі ринкових перетворень будуть залежати від людей, які не тільки керуватимуть цим процесом, але й тих, хто здійснюватиме ці перетворення.

Ось чому саме сьогодні, в цих умовах навчання фахівців управління сільським господарством (менеджери організацій в АПК) є дуже актуальним.

Розвиток українського села залежить здебільшого від двох ключових елементів: по-перше, це ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств, по-друге, це ефективне державне управління на селі, тобто ефективна робота сільської ради.

Економічне становище окремого підприємства та економіки в цілому визначають три основні фактори: рівень техніки і технології, якість робочої сили і задіяність мотивації до праці, організація і управління виробництвом. Останній фактор є системоутворюючою умовою виробництва і впливає на два

інших. Він має й самостійне значення, що визначається як менеджмент, тобто процес організації та управління виробництвом з метою підвищення його ефективності та збільшення прибутку. Успіхи і невдачі підприємства – це, насамперед, успіхи і невдачі менеджменту. І якщо підприємство працює погано, нерентабельно, то потрібно змінити керівників [1].

Проблема, яка існує в українському підприємстві (а отже і селі) – це відсутність в ньому фахівця з управління, тобто менеджера. Оскільки ще за радянських часів і до нині в сільськогосподарських підприємствах керівниками в основному ставали і стають фахівці технічних наук – агрономи, зооінженери, механіки і здебільшого навіть, коли висококваліфіковані спеціалісти у своїй галузі, вони показують не завжди позитивні результати діяльності в сфері управління підприємством. Адже менеджмент – це не тільки управління виробництвом, а й організація праці людей. Саме люди є найважливішим елементом виробничого процесу підприємства.

Основне завдання менеджменту – зробити людей здатними до спільних дій постановкою єдиних цілей, наділенням цінностями, правильною структурою організації, вихованням необхідних трудових навичок і забезпеченням професійного розвитку. Для цього використовують різні засоби:

- повноваження і влада;
- вміння управляти;
- управлінський механізм і структури;
- процедури технології управління;
- людські системи управління, побудовані на відносинах субординації [2].

Тобто як бачимо, що керівники підприємств мають можливість і використовують різні засоби для управління. Але тут постає інше питання – наскільки ефективно і повністю вони використовують той чи інший засіб.

При переході до ринку відбувається повільний відхід ієрархічного управління, жорсткої системи адміністративного впливу до ринкових відносин, відносин власності, що засновані на економічних засадах. Тому необхідним є вироблення принципово нових підходів до встановлення пріоритету цінностей. Головний компонент в середині організації – працівники, а за її межами – споживачі продукції. Необхідно повернути свідомість працівника до споживача, а не до начальника; до прибутку, а не до марнотратства; до ініціативи, а не до бездумного виконання. Отже, ієрархія відійде на останній план поступаючись місцем культурі та ринку.

Але не всі керівники можуть і мають бажання переходити до нового типу керівництва і цим самим знижують ефективність роботи підприємства, а звідси і рівень життя на селі. Звичайно деякі керівники швидко адаптувались до сучасних вимог ринку і ефективно функціонують на сучасному етапі розвитку ринкової економіки, а отже допомагають процвітанню українського села. Зокрема, великі агроформування (в особі їх власників) роблять ставку на молодих працівників, як от менеджерів аграрної сфери. Вони (власники цих агроформувань) розуміють, що сучасна молодь – менеджери аграрної сфери, добре підготовлені теоретично, розуміються на сучасних ринкових відносинах і економічних змінах, які відбуваються у світі, знаються в питаннях психології

управління (що є також визначальним для ефективної роботи ти підприємства), володіють методами та способами мотивації робітників. Усі ці риси дають велику перевагу при виборі потенційних працівників управлінського апарату сільськогосподарських підприємств.

Все-таки „великий аграрний бізнес” розуміє, що молоді менеджери мають свої, здається, навіть фантастичні і незрозумілі, але водночас дієві і ефективні погляди на розвиток підприємства. Звичайно, вони працюють з певним ризиком, але ризиком виправданим. Чому виправданим? А про це свідчить тенденція прийнятих на роботу молодих керівників вона постійно збільшується. І збільшення відбувається за рахунок того, що власники „аграрного бізнесу” хочуть нових ідей, нового поштовху в розвитку сільськогосподарського сектору, підвищення продуктивності функціонування аграрного підприємства, а у свою чергу поліпшення життя на села.

Наступна проблема розвитку українського села – ефективне державне управління на селі. На сьогодні невелика кількість голів сільських рад має відповідну управлінську освіту – адміністративний менеджмент. Зазвичай, це знову ж таки технічні працівники (в кращому разі) – агрономи, інженери, педагоги і т.д. Зрозуміло, що адміністративний менеджмент це не галузь знань агронома чи викладача. Тому про яку ефективність управління йдеться мова. Як говорив Л.М. Кравчук: „Маємо те, що маємо”. Тобто якщо ми маємо на селі голову сільської ради, який є за фахом інженер, то якого результату можна очікувати від нього, адже він не володіє навіть законодавчими питаннями, не розуміється на державних фінансах, психології управління і т.д. Звичайно, збігає певний час, поки сільський голова розбереться в усіх деталях виконуваної ним роботи, але ж за цей час вже скільки втрачено не використаних потенційних можливостей. І таким чином ми постійно втрачаємо можливість поліпшити життя на селі.

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є пропозиція обласної Ради, яка поставила вимогу для кандидатів у сільські голови мати спеціальну освіту (менеджер, менеджер державних структур, адміністративний менеджмент), або навчання на відповідних спеціальностях, коли сільський голова не має відповідної освіти.

Проте незабаром над українським селом може нависнути нова проблема – продаж землі. Хоча це питання спірне – проблема чи ні? Але автор вважає, що це буде проблема, коли сільське населення може бути обманутим і на селі не буде людини, яка б добре розумілась на питаннях ціни на землю, методів її оцінки і т.д.. Тому, щоб уникнути подібної ситуації, потрібні на селі люди, які добре будуть володіти ринковою кон’юнктурою, міжнародними тенденціями, а це мають бути менеджери аграрної сфери. Правильний і злагоджений процес, а головне в правовому полі продажу землі, буде мати свої позитивні наслідки для села і його мешканців.

Із вищезазначеного матеріалу розуміємо, що українське село має низку проблем, які потрібно вирішувати вже сьогодні. Звичайно, що всі ці проблеми не вирішуються швидко і за один раз. Швидкий розвиток українського села можливий з урахуванням вимог сьогодення, а це стрімкий розвиток ринку, нові

підходи у розгляді питань управління трудовими ресурсами і процесу їх відтворення, а саме: планування, набір, відбір, підготовка кадрів, їх стимулювання; раціональної організації роботи з персоналом управління: впровадження раціональної системи винагород.

Тому основним завданням, яке стосується українського села, є швидке і ефективне використання передового досвіду як зарубіжних, так і національних „зразків”, забезпечення припливу у село перспективної молоді (за допомогою створення їм відповідних умов), забезпечити перепрофілювання і підвищення кваліфікації наявних у селі керманичів. І чим швидше це відбудеться, тим швидше почне розквітати українське село.

Література:

1. Кісельов А.П. Основи бізнесу: Підручник. – К.: Вища школа, 1997. – 191 с.
2. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: Новаторство і підприємництво: Пер. з англ., – К.: Україна, 1994. – 319 с.
3. Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: “Кондор”, 2003 – 565 с.

УДК 338.43.008.4:502.175

ПЕРЕДУМОВИ ТА МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ

Брояка А.А., ст. викладач

Вінницький державний аграрний університет

У статті висвітлено основи моніторингу та оцінки діяльності сільськогосподарських дорадчих служб та їх важливість для розвитку дорадництва в Україні. Розглянуто поняття, види та моделі моніторингу та оцінки, а також передумови їх застосування на практиці.

Вступ. Сільськогосподарська дорадча діяльність в Україні завдяки державній підтримці набула стрімкого розвитку протягом останніх років. На сьогоднішній день дорадчі служби існують майже у всіх регіонах країни. Вони різняться формами власності, організаційною структурою, джерелами фінансування, проте всі вони виконують спільне завдання – розповсюджувати і впроваджувати сучасні технології та наукові досягнення серед сільськогосподарських товаровиробників, надавати інформаційно-консультаційну допомогу у вирішенні виробничих, економічних, правових та інших проблем, підвищувати рівень знань та практичних навичок ведення прибуткового сільськогосподарського виробництва, покращувати рівень добробуту сільського населення та сприяти розвитку сільських територій.